

Kaart van Zwolle, van Braun en Hogenberg 1580

ZWOLLE REDT DE REPUBLIEK

Het verhaal van de "vergeten" slag aan
de monding van de Overijsselse Vecht op
2 augustus 1606

Voor lezers van 10 - 100

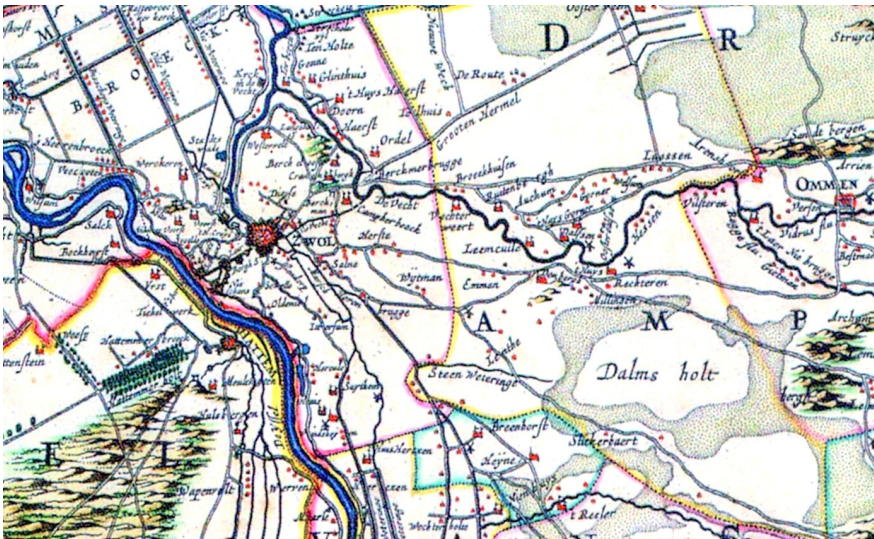
Jan van der Steeg

ISBN: 9789403670614

© Jan van der Steeg

2022 *maak je eigen*
onderwijsboek

In dit gebied, tussen herberg “de Nije Brugge” en het fort “Kijk-in-de-Vecht” spelen de gebeurtenissen in dit verhaal, gebaseerd op historische gegevens, zich af.

Gedeelte uit de kaart van Nicolaas Ten Have, 1648. De eerste echt betrouwbare kaart van Overijssel.

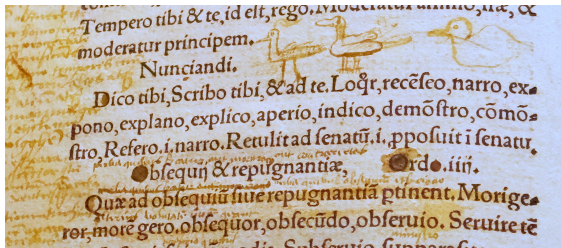
Het origineel bevindt zich in de Staatsbibliotheek van Berlijn.

Willem van de Nije Brugge

Willem slaat nog maar eens zijn Latijnse leerboek open. “Nunciandi”... wat betekent dat nou weer? O ja, “verkondigen”.

Nou, die meneer Erasmus die dit leerboek bedacht kan nou verder het

dak op. Willem schuift het boek aan de kant. Zelfs tekeningen krabbelen lukt niet meer. Er zijn wel belangrijker dingen voor een mens! Willem is een paar weken geleden noodgedwongen weer naar huis gekomen. De Latijnse school in Zwol heeft haar deuren gesloten. Het voormalig klooster waarin de armere studenten huisden, moest leeg worden gemaakt. Er gingen allemaal geruchten dat er voor de versterking van het garnizoen nieuwe troepen zouden komen.

Nu zit Willem, 15 jaar, derdejaars leerling van de Latijnse School in Zwol, zich te vervelen in de herberg van zijn vader. Buiten giet het weer eens. Je hoort het water van de Regge ruisen. Dat hoort eigenlijk helemaal niet, 's zomers. Dan staat de Regge op heel wat plaatsen gewoon droog. Maar dit jaar 1606..... Vreselijk, dat weer. Koud, regen, landerijen staan blank, wegen zijn slecht begaanbaar, en het houdt gewoon niet op! Eigenlijk zou je verwachten dat de schippers uit Almelo, Enter, Delden en zo van de gelegenheid gebruik zouden maken: de Regge is bijna een brede snelstromende rivier geworden, en nu hoeven ze niet zonder werk te zitten, zoals anders 's zomers.

Er komt bijna niemand langs. Ja. Laatst nog schipper Jans uit Enter. Met een lege Regge-zomp. "Ik blijf maar heel kort: geef me een pint bier, dan ga ik weer verder. Het is niet pluis in Twente! Ik breng mijn boot in veiligheid bij kennissen in Hasselt. Almelo is alweer platgebrand, en er gaan geruchten dat Spaanse troepen deze kant uitkomen. Wegwezen dus" .

"En over de Reggebrug, die Twente met Salland verbindt, komt ook bijna niemand meer. Een enkele haastige marskramer. Met alarmerende verhalen. Het schijnt dat de Graafschap Lingen, en heel Twente weer in Spaanse handen zijn! In sommige plaatsen heeft de bevolking het zwaar te verduren: om niet geplunderd te worden moeten stadjes zoals Enschede, Delden en zo flinke sommen betalen. Belangrijke vestingen zoals Ootmarsum, Oldenzaal en zelfs Groenlo zijn in Spaanse handen gevallen."

Maar hoor, vader roept. Haastig verlaat Willem de fraai uitzierende bovenzaal en gaat naar de gewone gelagkamer. "Willem, ik weet niet wat ons boven het hoofd hangt. Maar je moet me helpen. We graven daar tussen die bomen een gat. Daar gaat onze geldkist in, plus nog een kistje met papieren, die niet in handen mogen komen van de vijand. Begin maar vast , ik kom er zo aan."

Willem weet wel, welke papieren zijn vader bedoelt. Die hebben te maken met de vergaderingen van de Staten van Overijssel. Al eeuwen komen de Staten één keer per jaar samen in De Nije Brugge: de ridderschap uit Twente heeft het dan makkelijker wat reizen betreft. Eén keer samenkomen in het midden van Overijssel, en verder altijd in Zwol.

Ziezo, dat is gepiept. Zand en bladeren erover, je ziet er niks van. En verder is het angstaanjagend stil.....

Totdat de stilte verscheurd wordt door het gedaver van ruiters op de brug. Tientallen! Het moeten hoge heren zijn, te zien aan hun uniformen en harnassen. Spaanse troepen! Kan niet missen !

Ze stijgen af voor de herberg. Vader kan nog gauw sissen naar Willem: “Pas op! Alles accepteren! Buigen als knipmessen!”

Vader voegt de daad bij het woord: “Wat kan ik doen voor u heren? Onze herberg staat tot uw beschikking”.

De ruiter met pluim om zijn helm is duidelijk de commandant: “Heb je iets warmes te eten voor deze officieren? En een slaappleaats voor ons, een halve nacht? Of dat door gaat hoor je nog wel”.

“Jazeker edele heer! Warme stoofpot staat hier altijd klaar! Mag ik vragen met wie ik de eer heb?”

“Ik ben de Graaf van Solre, en ik voer de troepen van Zijne Majesteit de koning van Spanje aan. Bereidt u maar vast voor op een grote troepenmacht. Maar vrees niet: er wordt niet geplunderd. Alleen moet u het eten en drinken dat u aan ons geeft maar beschouwen als een bijdrage voor de rechtmatige strijd van de Koning.”

“Mijn heer volgt u mij. Ik ga u voor naar de vergaderzaal. Mijn vrouw en mijn zoon zullen u zo snel mogelijk bedienen”.

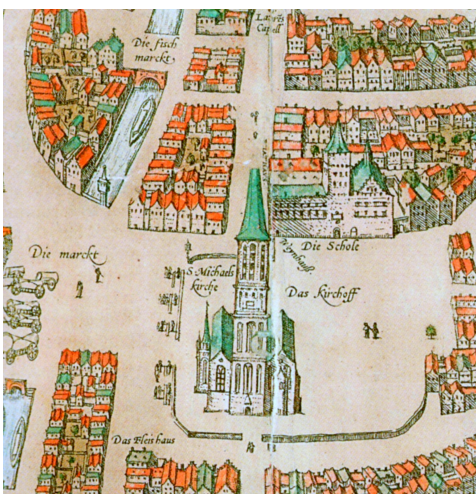
“Ik wil er wel je beste wijn bij: dat waterige bier dat jullie in het Noorden brouwen, dat lust ik eigenlijk niet!” “Mooie zaal trouwens, en dat voor een gewone herberg?”

“Wel heer, in gewone tijden vergaderen de Staten van Overijssel hier één keer per jaar, soms wel twee weken achtereen. Wij zijn dus

op alles ingesteld. Van Ridders uit Twente tot schippers uit de hele omgeving.”

“Ik zie dat je een crucifix aan de muur hebt hangen. Ben je ook van het Ware Katholieke geloof”?

“ Meneer, dit is een herberg waar iedereen die er komt zich moet

Latijnse school in Zwol

Goed, en wij nemen plaats.”

“Hier ligt een boek. Hé, dat is het leerboek latijn van Erasmus! Van wie is dat?”

“Van mij, heer graaf”.

“Waar heb je dat voor nodig? “Ik zit op de Latijnse school in Zwol, en we zijn allemaal naar huis gestuurd”.

“En waarom wel?” “Er moest ruimte komen in ons gebouw voor meer soldaten”.

“ Zo, zo!! Weet je hoeveel soldaten”? “Nee heer, we waren voor die tijd al weg”.

“Nou hier is je boek. Grappig, daar heb ik het vroeger ook mee geleerd”.

“Ha, daar komt de stoofpot. En de wijn. Dank u wel, mevrouw” .
Willems’ moeder buigt diep: “Alstublieft. Het is nog niet genoeg voor 20 man, maar ik maak snel bij”.

Willem en z’n ouders verlaten de zaal. Vader fluistert: “Wat dit betekent, het lijkt niet best! Ogen en oren open, probeer zo veel mogelijk op te vangen!”

De mannen binnen eten, drinken, praten. Soms vang je wat op. Willem brengt nieuwe wijn. Hij vangt flarden op, Italiaans, Spaans, en zo nu en dan Nederduits, gemengd met Vlaams.

Willem hoort iets over schepen die veel te laat zijn, over wagens met voorraad en extra manschappen. Over slechte modderige wegen, en hij vangt het woord “Dalfsen” op.
Maar dan, een uur later schuiven tientallen schuiten over de Regge. Ze leggen aan bij de herberg. Uit elke boot springen tientallen soldaten op de oever. De onderofficieren nemen meteen de leiding.

“Plaspauze! Even vertreden en warmlopen! Overal afblijven en er wordt niet geplunderd!”

Honderden mannen staan in rijen bij de bosjes. Het is geen gezicht. Velen moeten nog meer dan plassen. En de boten: er komen er steeds meer bij.

Deze troepen zijn zeer gedisciplineerd. Ze lopen heen en weer om de spieren los te maken. Ze hebben al uren opgepropt in boten gezeten. Pieken omhoog, musketten in doeken gewikkeld om ze droog te houden, elke soldaat heeft een ransel met kruid en kogels.

Ze komen vanuit Almelo. Eerst de Almelose Aa afgevaren, dan de Regge. Vanmorgen vroeg vertrokken. En hier is kennelijk een plek die van te voren afgesproken is. De Graaf met zijn gevolg komt naar buiten.

“Waar is de rest?”

De officier die in de voorste boot zat, buigt diep: “Mijnheer Graaf, het was een gevaarlijke tocht. Snelstromend water, veel bochten, slecht weer. Er zijn een paar boten die de kanonnen vervoerden vastgeraakt op een zandbank, en de boten daar achter zitten daardoor ook vast. Er wordt met man en macht gewerkt om ze vlot te trekken. Link werk: er zijn al een paar man verdronken, helaas. Ik schat dat ze over een uur hier kunnen zijn.”

“Dank voor uw verslag. Ellendig, we raken zo achter op het tijdschema! Luister, we doen het volgende: langs de Hessenweg bij Ommen zijn onze troepen met voorraadwagens en keukenwagens op weg. Ik ga terug over de brug naar Ommen, en zal bevel geven dat ze bij Dalfsen zorgen voor overnachting. “

De graaf vervolgt: “Het is nu te laat met die achterblijvende boten om door te varen. Bij Dalfsen kunnen we alle troepen en voorraden weer bij elkaar verzamelen, en morgenochtend vroeg gaan we verder”.

Vader en Willem zijn binnengebleven, maar ze kunnen de bevelen wel ongeveer volgen. De graaf en zijn gevolg bevelen Willem en zijn vader om de twintig paarden voor te leiden. Als dat klaar is springt de graaf op zijn paard. “Dank u voor de goede ontvangst. En jullie zijn natuurlijk nieuwsgierig wat hier aan de hand is. Wel, wij varen stroomopwaarts tot Gramsbergen en nemen de vesting Coevorden bij verrassing!”